

Jens Kjørulff
Ph.d.-studerende
Aalborg Universitet

Birgitte Rahbek: En stat for enhver pris. København: Fremad 2000. 408 sider. ISBN 87-5572318-7. Pris: uoplyst.

Hvor begynder man en historisk gennemgang af konflikten i Mellemøsten? Hvis historieskrivning i sig selv er et omstridt felt, er historieskrivning om Israel-Palæstina-konflikten ikke mindre flertydig. Vælger man at starte med nedrivningen af det 2. tempel og jødernes fordrivelse fra Jerusalem år 586 f.v.t., eller vælger man at starte med „Katastrofen“ (al Nakhba), den betegnelse, palæstinenserne har givet Israels oprettelse i 1948 og den efterfølgende fordrivelse af palæstinenserne fra deres hjemland.

Birgitte Rahbek vælger at starte et sted midt imellem. *En stat for enhver pris* tager afsæt i den britiske kolonimagts modsatrettede løfter til de zionistiske og arabiske ledere om oprettelse af henholdsvis en jødisk og arabisk stat i Palæstina. Derefter følger et kapitel om holocaust, og Rahbek får på denne måde illustreret, hvordan Europas historie er uløseligt knyttet til konflikten i Mellemøsten. Resten af bogen er en historisk *tour de force* i konfliktens historie: Israels oprettelse, de talrige krige mellem Israel og de arabiske stater og fredsprocessen, der aldrig førte til fred, men snarere til de voldelige sammenstød, vi i dag ser udspille sig både i de besatte områder og i selve Israel.

Birgitte Rahbek er kultursociolog og har gennem de sidste 30 år beskæftiget sig med Mellemøsten. Hendes bog skriver sig ind i en tradition af forfattere, der både forholder sig ret til at kritisere Israels ekspansive erobringspolitik og Arafats ledelse af De Palæstinensiske Selvstyreområder. En position, hun deler med navne som Edward Said, Graham Usher og den danske forsker Michael Irving Jensen. *En stat for enhver pris* rummer ingen ny forskning, men er en solid introduktion til konflikten i Mellemøsten. Ikke mindst for danske læsere, der ikke måtte være bekendt med den nyere israelske forskning på området.

Forfatterens projekt er ambitiøst. Hun ønsker ikke blot at gå tilbage til problemernes udspring, men har også sat sig for „at afdække de myter, der har præget Vestens holdning til Mellemøsten“ (s. 8). I kapitlet om holocaust

lægger hun derfor kontroversielt ud med at påpege de zionistiske ledes ambivalente forhold til de jødiske overlevende fra holocaust. Et af zionismens mål var at skabe et nyt og bedre jødisk menneske med stærkere fysisk og højere moral. Et ideal, der stod i skarp kontrast til de svækkede og traumatiserede flygtninge, der ankom fra Europa. De overlevende blev betragtet som en byrde for den nye jødiske stat, og det var først i 1961 med retssagen mod nazisten Adolf Eichmann, at holocaust ophørte med at blive betragtet som en skamfuld diasporaerfaring og i stedet blev genfortolket som den dominerende fortælling i etableringen af en national jødisk identitet.

I de næste kapitler diskuterer Rahbek detaljeret årene op til og efter Israels oprettelse. Med afsæt i den gruppe israelske forfattere, der går under betegnelsen „de nye historikere“, gør Rahbek op med myten om, at palæstinenserne i 1948 forlod deres byer og landsbyer frivilligt. Historikere som Benny Morris, Ilan Pappé og Avi Shlaim har forsøgt at rekonstruere, hvad der skete lige op til og efter Israels oprettelse. Hvorvidt fordrielsen af palæstinenserne var ledet fra centralt politisk hold, hersker der ikke enighed om. Til gengæld peger alle historikerne på, at den zionistiske ledelses mål var at skabe en jødisk stat med en jødisk majoritet, og at ledelsen derfor valgte at se gennem fingre med de massakrer, der fandt sted på den palæstinensiske befolkning i byer som Haifa, Lydda og Deir-Yassin.

Forfatteren gennemgår derefter den lange række af krige, der har præget Israels relation til de arabiske stater: Suezkrigen i 1956, Seks-dageskrigen i 1967 – hvor Israel besatte Vest-bredden, Gazastriben og Østjerusalem – Yom Kippur-krigen i 1973 og krigen i Libanon i 1982. Undervejs bryder Rahbek den kronologiske gennemgang og beskriver i detaljer den israelske bosættelsespolitik. Et interessant kapitel, fordi Israel aldrig har fastlagt, hvor landets grænser går, og bosættelserne derfor i praksis har fungeret som grænsepæle. Rahbek redegør for, hvordan de israelske arbejder-regeringer har været lige så flittige til at bygge bosættelser som de højreorienterede Likud-regeringer. Og hvordan USA sideløbende med fredsaftalerne har finansieret de omkørsels-veje, der forbinder bosættelserne med Jerusalem. Omkørselsvejene må ikke benyttes af palæstinensere, og tilsammen med bosættelserne udgør de i dag en af de største hindringer for at skabe en sammenhængende

palæstinen-sisk stat.

Den sidste del af Rahbeks bog omhandler Intifadaen i 1988 og den efterfølgende fredsproces. Hvor de palæstinensiske ledere efter krigen i 1967 havde opgivet at få hjælp fra de arabiske stater og derfor grundlagde Den Palæstinensiske Befrielsesorganisation, PLO, havde palæstinenserne i de besatte områder i 1988 opgivet at få hjælp fra PLO og startede derfor selv et palæstinensisk oprør mod den israelske besættelsesmagt. Birgitte Rahbek redegør for, hvordan PLO i første omgang tøvede med at støtte oprøret for blot kort tid efter at tage æren for det. Det palæstinensiske oprør lader sig ikke slå ned, og i 1993 underskriver Israel den første fredsftale med palæstinenserne. Forfatteren beskriver, hvordan det snart går op for palæstinenserne, at freden langt fra indebar, hvad de havde forestillet sig. I stedet for en selvstændig demokratisk stat bliver de tildelt små usammenhængende øer af land fordelt på Vestbredden og Gazastriben. Israelerne trækker overdragelsen af land i langdrag og fortsætter med at annektere jord til bosættelser. Samtidig viser det nyvalgte Selvstyrelsesråd ledet af Yassir Arafat sig at være karakteriseret ved korrupsion, nepotisme og magtmisbrug. Titlen *En stat for enhver pris* henviser dels til zionisternes målrettede stræben efter at skabe en jødisk stat i Palæstina. Men også til Arafats villighed til at gå på kompromis med sit folks rettigheder for at kunne udråbe en palæstinensisk stat med sig selv som præsident.

Efter denne sørgelige historie har Rahbek afsat det sidste kapitel til at diskutere mulige fremtidsperspektiver. Hun skriver, at foruden en fredsproces vil en forsoningsproces være nødvendig, hvis man skal gøre sig nogen forhåbninger om en fredelig fremtid. Ifølge Rahbek vil en forsoningsproces indebære, at parterne anerkender hinandens lidelser. Palæstinenserne må anerkende jødernes kollektive erindringer om holocaust og den rolle, holocaust stadigvæk spiller for israelerne i dag. Samtidig må palæstinenserne påtage sig ansvaret for de lidelser, de har påført civile israelere. Omvendt må Israel påtage sig ansvaret for de lidelser, de har pådraget den palæstinensiske befolkning siden 1948. Bogens sidste kapitel peger på, at en egentlig fred ikke kun er et spørgsmål om fordeling af land, men også rummer et moralsk aspekt, som de kommende generationer af palæstinensere og israelere vil være nødt til at forholde sig til.

Birgitte Rahbek har sat sig for at skrive en

historisk bog om konflikten, der går tilbage til „problemernes udspring“ (s. 8), og det er der kommet en både velresearchet og velskrevet bog ud af. Som antropolog savner man dog at blive præsenteret for nogle mindre deskriptive og mere analytiske vinkler på konflikten. Hvad er det egentlig, der er på spil for de involverede parter? Forfatteren antyder forskellige temaer, det kunne være interessant at følge: Hvordan er jødernes og palæstinensernes lidelsehistorier forbundet? Hvilken rolle spiller bosættelserne i Israels forsøg på at forme landskabet i overensstemmelse med de zionistiske forestillinger om et jødisk hjemland? Svarene på disse spørgsmål finder man ikke i *En stat for enhver pris*. Til gengæld er bogen et godt sted at starte, hvis man undrer sig over, hvorfor palæstinenserne igen har tyet til stenkast og væbnet konfrontation.

cand.scient.anth. Anja Kublitz

Dansk Flygtningehjælp